

Вихователям груп продовженого дня закладів загальної середньої освіти та вихователям загальноосвітніх шкіл-інтернатів

Нова школа – це простір життя дитини; тут вона не готується до життя, а повноцінно живе, і тому вся діяльність закладу освіти будується так, щоб сприяти становленню особистості школяра, гармонізації і гуманізації взаємин між учнями і педагогами, школою і родиною.

Закономірно, що освітня реформа зачепила і групи продовженого дня закладів загальної середньої освіти.

МОН винесло на обговорення новий порядок формування груп подовженого дня у школах.

1. Цей Порядок визначає механізм утворення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти (далі – групи подовженого дня) та основні засади їх функціонування.
2. Група подовженого дня створюється для:
  - організації навчальної і пізнавальної діяльності учнів (вихованців);
  - організації дозвілля учнів (вихованців);
  - надання кваліфікованої допомоги учням (вихованцям) у підготовці до уроків і виконанні домашніх завдань;
  - збереження та зміцнення здоров'я учнів (вихованців), формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя;
  - формування в учнів (вихованців) ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності та самореалізації особистості.
3. Організація та функціонування групи подовженого дня здійснюється з додержанням вимог законодавства щодо охорони праці, правил протипожежної безпеки, санітарно-гігієнічних та державних будівельних правил та норм.
4. Група подовженого дня створюється за наявності необхідної матеріально-технічної бази та умов для організації харчування учнів (вихованців). Засновник закладу загальної середньої освіти може створювати умови для організації денного відпочинку (сну) в групі подовженого дня, сформованої з учнів першого класу.
5. Групи подовженого дня створюються та функціонують відповідно до рішення засновника закладу загальної середньої освіти за письмовими зверненнями батьків, інших законних представників учнів (вихованців).

На підставі рішення засновника керівник закладу загальної середньої освіти видає наказ про організацію діяльності групи подовженого дня.

6. У закладах загальної середньої освіти у разі необхідності можуть утворюватися групи подовженого дня для дітей з особливими освітніми потребами та/або інклюзивні групи подовженого дня.

7. Нормативи наповнюваності груп подовженого дня встановлюються відповідно до Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 березня 2002 року за № 229/6517.

Рішення про встановлення меншої чисельності учнів (вихованців) групи подовженого дня приймає керівник закладу загальної середньої освіти за погодженням із засновником закладу загальної середньої освіти.

Зарахування учнів (вихованців) до групи подовженого дня та їх відрахування з неї здійснюються згідно з наказом керівника закладу загальної середньої освіти на підставі відповідної заяви батьків або інших законних представників учнів (вихованців).

Заяви про зарахування учнів (вихованців) до групи подовженого дня приймаються на початку кожного навчального року, як правило, до 5 вересня.

Різниця у віці учнів (вихованців), зарахованих до групи подовженого дня, не може перевищувати двох років. Це дозволить створити комфортніші умови для дітей з урахуванням їх індивідуальних психологічних відмінностей та фізичного розвитку.

8. Режим роботи групи подовженого дня та організації освітнього процесу, схвалюється педагогічною радою і затверджується керівником закладу загальної середньої освіти.

Режим роботи групи подовженого дня повинен передбачати:

1) організацію:

- прогулянки (прогулянок) на відкритому повітрі тривалістю не менш як одна година 30 хвилин для учнів (вихованців) перших – четвертих класів;
- харчування тривалістю не менш як 30 хвилин;

2) виконання домашніх завдань (за наявності) тривалістю не більше однієї години;

3) проведення:

спортивно-оздоровчих занять для учнів (вихованців) тривалістю не менше години;

занять у гуртках, секціях та екскурсій.

Тривалість перебування учнів (вихованців) у групі подовженого дня становить не більше шести годин на день.

Для профілактики стомлюваності, порушення статури, зору учнів (вихованців) початкових класів необхідно через кожні 15 хвилин заняття проводити фізкультхвилинки та гімнастику для очей.

9. Вихователь працює з учнями (вихованцями) відповідно до щоденного плану роботи вихователя, який, як правило, включає: прогулянку, самопідготовку, виховні бесіди, дидактичні та рольові ігри тощо.

План роботи вихователя групи подовженого дня погоджується із заступником керівника закладу загальної середньої освіти із виховної роботи і затверджується керівником такого закладу.

10. Фінансування груп подовженого дня здійснюється за кошти засновника та з інших джерел, не заборонених законодавством.

Оплата праці вихователя групи подовженого дня проводиться відповідно до законодавства.

11. Відповідальними за життя та здоров'я учнів (вихованців) під час їх перебування в групі подовженого дня є керівник закладу загальної середньої освіти, його заступник, вихователь та інші педагогічні працівники.

12. Відповідальними за збереження навчального обладнання, що використовується для організації групи подовженого дня, є вихователь та інші педагогічні працівники.

Директор департаменту загальної середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко

Пріоритетними завданнями групи продовженого дня Нової української школи мають стати:

1. Переключити учнів після інтенсивного навчального процесу на інші види діяльності.
2. Забезпечити умови вихованцю самостійно вибирати види діяльності.
3. Щоденна організація цікавої прогулянки – важливого режимного елементу, який має включати певний зміст, а не просто бігання по подвір'ю школи.
4. Обід з «позитивом».
5. Виконання домашніх завдань. Правильна організація і мотивація.

6. Протягом всього часу перебування дитини у групі продовженого дня має бути збережена індивідуальна траєкторія кожної дитини.

7. Партнерство «вчитель – вихователь – учні – батьки» має бути в дії.

Директор департаменту загальної середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко

Особливої уваги набуває створення освітнього середовища групи продовженого дня, в якому опиняються молодші школярі після уроків та організація способу життя дітей у даному середовищі: їхня діяльність, відносини, події, які з ними відбуваються. Приміщення для вихованців ГПД повинно бути, перш за все, безпечним місцем, де діти відчують себе захищеними, де відбувається освітня діяльність, має відображати філософію концепції Нової української школи. Воно створюється для дитини і заради дитини, місце, де школяр проявляє себе, розвивається, спілкується. Такі умови забезпечать дітям можливість робити власний вибір, розвивати нові та удосконалювати наявні практичні навички, отримувати нові знання, розвивати своє позитивне ставлення до інших.

Дуже важливо, щоб педагоги-вихователі повною мірою розуміли свою роль як моделі бажаної поведінки та ставлення до людей з повагою, добротою й відповідальністю. Вони мають усвідомлювати ступінь відповідальності, яку вони несуть за своїх вихованців, що передбачає такі обов'язки:

- ***Поважати кожну дитину***
- ***Вірити в успішність кожної дитини***
- ***Бути чесними і визнавати власні помилки***
- ***Вміти слухати й дотримуватися конфіденційності***
- ***Бути послідовними й справедливими***
- ***Мати високі очікування щодо кожного учня, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами***
- ***Цінувати особисті зусилля дітей***
- ***Організовувати стимулююче навчальне середовище***
- ***Постійно поновлювати свої знання про дитячий розвиток***

Важливим складником системи формування нового змісту освіти є чітке бачення результатів педагогічного партнерства «учень – педагог», в основі якого є відповідні цінності, зазначені в Концепції Нової української школи, що, в свою чергу, рекомендовані Європейським парламентом та Радою Європи, і містять 24 риси і чесноти, що їх визнали пріоритетними понад 50 країн світу.

Це: креативність, цікавість, критичне мислення, любов до навчання, мудрість, відвага, наполегливість, чесність, енергійність, любов, доброта, соціальний і емоційний інтелект, співпраця, справедливість, лідерство, вміння пробачати,

скромність, розсудливість, самоконтроль, поцінування краси, вдячність, оптимізм, гумор і віра (концепція Нової української школи).

Діти приходять із сімей, де також є певні цінності, тому важливо їх обговорювати з усіма учнями групи і визначати спільні цінності, які будуть лежати в основі дій як дітей, так і дорослих – учителів, вихователів і батьків.

Як тільки ці цінності будуть обговорені та прийняті усіма дітьми як дороговкази їхньої поведінки у школі та вдома, їх (цінності) варто написати на великому аркуші паперу і вивісити так, щоб їх було легко бачити щодня.

Більше інформації про формування цінностей у молодших школярів можна знайти :

<http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/264/>

Серед інших форм роботи, які використовують вихователі щодо формування учнівського колективу пропонуємо використовувати **ранкові зустрічі** (*Примітка: в режимі роботи ГПД назва занять «ранкові зустрічі» не зовсім підходять, бо вони проводяться у другій половині дня. Їх можна назвати «корисні зустрічі»*).

Практика ранкових зустрічей є однією з успішних практик, що допомагає вихователю у створенні спільноти у групі учнів, що зазвичай потребує часу, уваги й терпіння.

Такі заняття сприяють створенню взаємин між дітьми і дорослими у групі, формують відчуття спільноти в кожного з її членів. Створення спільноти у ГПД стає ефективнішим, коли вихователь виконує роль фасилітатора (людини, яка допомагає зробити так, щоби все відбувалося належним чином, але не намагається жорстко контролювати цей процес). Під час проведення практики ранкової зустрічі відбувається розвиток важливих навичок дітей, серед яких – навички спілкування, а саме:

- *Висловлювати свої думки так, щоб вони були зрозумілими іншим.*
- *Уважно слухати, коли говорять інші.*
- *Вирішувати проблеми за допомогою слів.*
- *Ділитися своїми думками та ідеями з іншими.*

Ці навички мають вкрай важливе значення для успішного життя в колективі, спільного навчання й розв'язання конфліктних ситуацій, а практика ранкових зустрічей – ідеальна можливість для їх розвитку.

Серед важливих завдань вихователя ГПД є створення в учнівському колективі позитивного настрою. Повсякденні виховні вправління, що проводяться у групі продовженого дня, допомагають дітям навчитися співпрацювати з однолітками, поважати їх як особистостей. Позитивний настрій у групі продовженого дня створюється за допомогою:

- *Атмосфери довіри.*
- *Відчуття приналежності до спільноти.*
- *Участі у прийнятті рішень.*

- *Вільного від критики ставлення вихователя.*
- *Справедливості й неупередженого ставлення.*
- *надана можливість дітям знайомитися з демократичними цінностями в доступній їм формі:*

Більше інформації про ранкові зустрічі можна знайти за посиланням:

http://www.ussf.kiev.ua/comprehensive_child_program/

Ефективна індивідуалізація освітнього процесу може бути досягнута через організацію центрів / осередків, які відображають освітні потреби й інтереси дітей. Рекомендуємо вихователям груп продовженого дня разом із вихованцями та їхніми батьками активно долучитися до створення сучасного освітнього середовища у класі, де вони перебувають, за погодженням та тісною співпрацею із вчителем(класоводом).

Організація освітніх центрів здійснюється для забезпечення дослідницької діяльності дітей, для формування самостійності, для організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. У центрах/осередках можна проводити різні види навчальної діяльності на заняттях самопідготовки, тому вони мають містити різні навчальні матеріали.

Дітей необхідно вчити правилам поведінки з предметами та навчальними матеріалами, які знаходяться у класі(в освітніх центрах). Плануючи освітнє середовище, важливо, аби вихователь показав дітям способи використання тих чи інших матеріалів. Необхідно пам'ятати, що школярі можуть не знати усі матеріали, які знаходяться у класі.

Вихователь має представити усі предмети – олівці, фломастери, фарби, книжки тощо – поступово та методично, після чого обговорити місце зберігання цих речей. Для кращої орієнтації у розміщенні навчальних матеріалів, для кожних із них потрібно мати зображення (малюнок чи фотографію) з назвою предмета. Варто прикріпити це зображення як на полицю, так і на коробку, де вони зберігаються (наприклад коробка з ножицями, фломастерами тощо).

Однією із відмінностей традиційної і сучасної організації освітньої діяльності у групі продовженого є, зокрема, процес вироблення спільних правил . У ГПД традиційної школи ці правила розроблялися вихователем і пояснювалися дітям, а у ГПД Нової української школи правила розробляються самими дітьми спільно з вихователем.

Важливо, щоб діти почали розуміти, що правила, як закони, створені для забезпечення людей, для захисту їх індивідуальних прав і свобод, слугуючи дороговказами щодо відповідної поведінки.

Дітям слід знати, що правила радше регулюють потрібну поведінку, ніж забороняють певні дії.

Узгоджені правила записуються вихователем на великому аркуші паперу і вивішуються на стіні, де їх легко можна побачити.

Дітям важливо знати, що дорослі допоможуть їм навчитися керувати своєю поведінкою, але для цього їм потрібна підтримка, заохочення, нагадування та спонукання, аби краще поводитися.

Більше матеріалів про процес вироблення спільних правил можна знайти за посиланням: http://www.ussf.kiev.ua/comprehensive_child_program/

З метою підвищення якості організації освітньої діяльності у групах продовженого дня закладів загальної середньої освіти та у загальноосвітніх школах-інтернатах рекомендуємо:

1. Керівникам методичних об'єднань вихователів груп продовженого дня та шкіл-інтернатів:

1.1 На серпневому засіданні МО обговорити Концепцію Нової української школи, Державний стандарт початкової освіти (від 21 лютого 2018 р. № 87), лист МОН від 27.07. 2017р. №1/9-413 «Про деякі питання щодо організації виховної роботи у навчальних закладах у 2017/2018н.р.», і рекомендувати до використання.

2. Вихователям груп продовженого дня закладів загальної середньої освіти, вихователям загальноосвітніх шкіл-інтернатів:

2.1 При плануванні та організації освітньої діяльності в новому 2018-2019 н. р. користуватися відповідною нормативно-правовою базою, поданою на інформаційному сайті КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР (http://zippo.net.ua/index.php?page_id=130 Інтернатні заклади, ГПД) та методичними матеріалами «педагогічної скарбнички».

2.2 Планувати і проводити роботу відповідно до режиму роботи групи продовженого дня, розробленого відповідно до Державних санітарних правил і норм улаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу, затвердженого керівником закладу загальної середньої освіти.

2.3 Виховні заходи проводити державною мовою, в атмосфері доброзичливості і взаєморозуміння, з опорою на народні і сучасні педагогічні надбання, національну і світову культуру, загальнолюдські і національні моральні цінності.

2.4 Удосконалити зміст, методи і форми виховної роботи з учнями.

2.5 З метою профілактики булінгу використовувати у роботі з вихованцями матеріали посібника для педагогів «Не смійся з мене» www.orukraine.org

2.6 При виконанні домашніх завдань (за наявності) використовувати не більше однієї години (для учнів 3-4 кл.);

2.7 Практикувати інтегровані нестандартні виховні заходи: тренінги, квести, подорожі, колективні творчі справи, різноманітні проекти, зустрічі з фахівцями державних установ, екскурсії тощо, які сприятимуть особистісному зростанню кожного вихованця.

2.9 Активізувати та урізноманітнити педагогічну співпрацю з батьками школярів.

Рекомендована література та інтернт-ресурси:

1. Закон України «Про освіту» (2017р.).

2. Новий Державний стандарт початкової освіти (21.02. 2018р.).

3. Нова українська школа: порадник для вчителя

<https://osvita.ua/school/reform/59430/>

4. Nova-shkola-kontsepts-yaiCHast3_1

5. Новий порядок формування груп подовженого дня у школах

<http://pedpresa.ua/191648-novyj-poryadok-formuvannya-grup-podovzhenogo-dnya-u-shkolah-mon-zaproshuye-do-obgovorennya.html>

6. Посібник для педагогів «Не смійся з мене» www.orukraine.org

7. Протидія булінгу <http://ilt.multycourse.com.ua/ua/page/22/103>